MATEMATICKÁ OLYMPIÁDA 2024/2025

Riešenia úloh krajského kola kategórie Z9

1 Do divadla prišli diváci buď peši, alebo autami, alebo autobusmi. Tých, ktorí prišli autobusmi, bolo viac ako 150. Autobusov bolo 6 a v každom prišlo rovnaké množstvo divákov. Tých, ktorí prišli peši alebo autami, bolo o 35 % menej ako tých, ktorí prišli autobusmi. Všetkých divákov dokopy bolo najviac 400.

Koľko divákov mohlo byť v divadle? Nájdite všetky možnosti.

(Erika Novotná)

Riešenie:

O divákoch, ktorí prišli autobusmi, budeme hovoriť ako o 1. skupine a o divákoch, ktorí prišli peši alebo autami, ako o 2. skupine.

1. skupina prišla v 6 rovnako obsadených autobusoch, takže počet ľudí v 1. skupine je násobok 6. V 2. skupine bolo o 35 % menej než v 1., takže pomer veľkostí 2. a 1. skupiny bol 100 % − 35 % čiže 65 %, čo je $\frac{65}{100}$, a teda v základnom tvare $\frac{13}{20}$. Počet ľudí v 1. skupine je teda násobkom 20.

Zhrnutím dostávame, že počet ľudí v 1. skupine je teda spoločným násobkom 6 a 20, je teda deliteľný ich najmenším spoločným násobkom 60.

Pre násobky 60 väčšie než 150 vyjadríme súčet veľkostí oboch skupín a overíme, či je menší než 400:

1. skupina	180	240	300	360	420	...
2. skupina	117	156	195	234	273	...
súčet	297	396	495	594	693	...

Všetky ďalšie počty ľudí v 1. skupine sú už väčšie než 400, takže aj súčet bude väčší než 400.

V divadle teda bolo buď 297, alebo 396 divákov.

Hodnotenie:

- po 1 bode za každé vyhovujúce riešenie;
- 2 body za postrehy o deliteľnosti počtu ľudí v 1. skupine;
- 2 body za úplnosť rozboru možností v rámci daných obmedzení.

Pri iných spôsoboch skúšania možností hodnoťte dôslednosť pri overovaní prirodzenosti počtov v oboch skupinách.

2 Štvoruholník $DRAK$ má nasledujúce vlastnosti:

- jeho vrcholy ležia na kružnici,
- je osovo súmerný podľa priamky AD,
- trojuholník RAK je rovnostranný,
- strana AK má dĺžku x.

Vyjadrite dĺžky uhlopriečok štvoruholníka $DRAK$ a jeho obsah v závislosti od x.

(Lenka Dedková)

Riešenie:

Uhlopriečka KR je stranou rovnostranného trojuholníka RAK, platí teda

$$|KR| = |AK| = x.$$

Uhlopriečka AD je priemerom kružnice, do ktorej je štvoruholník $DRAK$ vpísaný, t. j. priemerom kružnice opísanej trojuholníku RAK. V rovnostrannom trojuholníku splýva stred opísanej kružnice s ťažiskom i priesečníkom výšok. Polomer opísanej kružnice teda zodpovedá 2/3 výšky a tá sa rovná $\sqrt{3}/2$ dĺžky strany trojuholníka (čo je možné odvodiť pomocou Pytagorovej vety). Platí teda

$$|AD| = 2 \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} \cdot |AK| = \frac{2\sqrt{3}}{3} x.$$

Štvoruholník $DRAK$ je osovo súmerný podľa priamky AD, teda uhlopriečky KR a AD sú kolmé. Potom

$$S(DRAK) = \frac{1}{2} \cdot |AD| \cdot |KR| = \frac{1}{2} \cdot \frac{2\sqrt{3}}{3} \cdot x \cdot x = \frac{\sqrt{3}}{3} x^2.$$

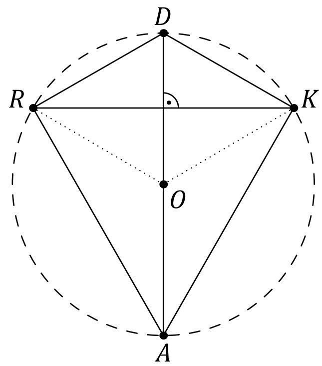

Poznámka:

Predchádzajúci výpočet obsahu štvoruholníka $DRAK$ je založený na vyjadrení obsahu štvoruholníka s kolmými uhlopriečkami.

K rovnakému výsledku je možné dospieť aj takto: Obsah rovnostranného trojuholníka RAK je $\frac{\sqrt{3}}{4}x^2$, obsah trojuholníka DRK je tretinový (zhoduje sa s trojuholníkmi ORK, OKA, OAR), celkovo

$$S(DRAK) = \left(\frac{\sqrt{3}}{4} + \frac{\sqrt{3}}{12}\right) x^2 = \frac{\sqrt{3}}{3} x^2.$$

Poznámka:

Úsečka AD je priemerom kružnice opísanej trojuholníku AKD. Ten je podľa Tálesovej vety pravouhlý s pravým uhlom AKD. Obsah deltoidu $DRAK$ je teda rovný obsahu obdĺžniku so stranami AK a DK. Pritom strana DK je zhodná s polomerom kružnice.

Hodnotenie:

- Po 1 bode za každý z výsledkov: $|KR|$, $|AD|$, $S(DRAK)$;
- 2 body za pomocné vzťahy a postrehy (výška rovnostranného trojuholníka, polomer opísanej kružnice, kolmosť uhlopríečok a podobne);
- 1 bod za kvalitu komentára.

---

3 Nájdite všetky dvojice prirodzených čísel (a, b), pre ktoré platí

$$7a + 4b + 74 = a \cdot b.$$

(Erika Novotná)

Riešenie:

Pomocou neznámej b vyjadríme a:

$$7a + 4b + 74 = ab,$$
$$4b + 74 = ab - 7a,$$
$$4b + 74 = (b - 7)a,$$

takže

$$a = \frac{4b + 74}{b - 7} = \frac{4(b - 7) + 4 \cdot 7 + 74}{b - 7} = \frac{4(b - 7)}{b - 7} + \frac{28 + 74}{b - 7} = 4 + \frac{102}{b - 7}.$$

Čísla a a b sú prirodzené a menovateľ $b - 7$ je nenulový, preto $b > 7$ a $b - 7$ delí 102. Keďže $102 = 2 \cdot 3 \cdot 17$ a 2, 3, 17 sú prvočísla, číslo 102 má 8 kladných deliteľov. Pre každý z nich vyjadríme b a a podľa predchádzajúcich vzťahov:

$b - 7$	1	2	3	6	17	34	51	102
b	8	9	10	13	24	41	58	109
a	106	55	38	21	10	7	6	5

Hodnoty a a b uvedené v tabuľke tvoria všetky vyhovujúce dvojice čísel.

Poznámka:

Úvodná úprava a následné úvahy môžu byť skrátene takto:

$$7a + 4b + 74 = a \cdot b,$$

$$74 = ab - 7a - 4b,$$

$$102 = ab - 7a - 4b + 28,$$

$$102 = (a - 4)(b - 7),$$

Čísla $a - 4$ a $b - 7$, a teda aj a a b, sú určené možnými rozkladmi čísla 102 na dva (kladné) činitele. To vedie práve k riešeniam popísaným vyššie.

Hodnotenie:

- 2 body za vyjadrenie $a = \frac{4b+74}{b-7}$ a 1 bod za vyjadrenie $a = 4 + \frac{102}{b-7}$, resp. 3 body za vyjadrenie $102 = (a - 4)(b - 7)$;
- 1 bod za delitele čísla 102;
- 2 body za všetky riešenia.

Pri iných spôsoboch skúšania možností hodnoťte podľa úplnosti postupu a komentára.

---

4 Nech XYZ je trojuholník taký, že $|XY| = 8$ cm, $|YZ| = 6$ cm, $|ZX| = 7$ cm. Zostrojte obdĺžnik $ABCD$ tak, aby platili nasledujúce podmienky:

- body A a C ležia na priamke XY,
- úsečky AC a XY sú rovnako dlhé,
- bod Z leží na priamke BD,
- obsah trojuholníka ACZ je dvakrát väčší ako obsah trojuholníka ABC.

Konštrukciu popíšte a zdôvodnite.

(Michaela Petrová)

Riešenie:

Uhlopriečky obdĺžnika $ABCD$ sú zhodné a pretínajú sa vo svojich stredoch. Tento bod označíme S. Podľa zadania platí

$$|BD| = |AC| = |XY| = 8\text{ cm}.$$

Trojuholníky ABC a CDA tvoria zhodné časti obdĺžnika $ABCD$. Trojuholníky ACZ a ABC majú spoločnú stranu AC a body Z, B, D, S ležia na jednej priamke. Z podmienky o obsahoch plynie

$$|SZ| = 2 \cdot |SB| = 2 \cdot |SD| = |BD| = 8\text{ cm}.$$

Keďže $ABCD$ je obdĺžnik, jeho uhlopriečky sú zhodné a rozpoľujú sa, a teda body B a D ležia na kružnici s priemerom AC.

Konštrukcia obdĺžnika $ABCD$:

1. priamka XY,
2. kružnica so stredom Z a polomerom $|XY|$ čiže 8 cm,
3. bod S ako priesečník priamky z 1. a kružnice z 2.,
4. kružnica so stredom S a polomerom $\frac{1}{2}|XY|$ čiže 4 cm,
5. body A a C ako priesečníky priamky z 1. a kružnice zo 4.,
6. priamka SZ,
7. body B a D ako priesečníky priamky zo 6. a kružnice zo 4..

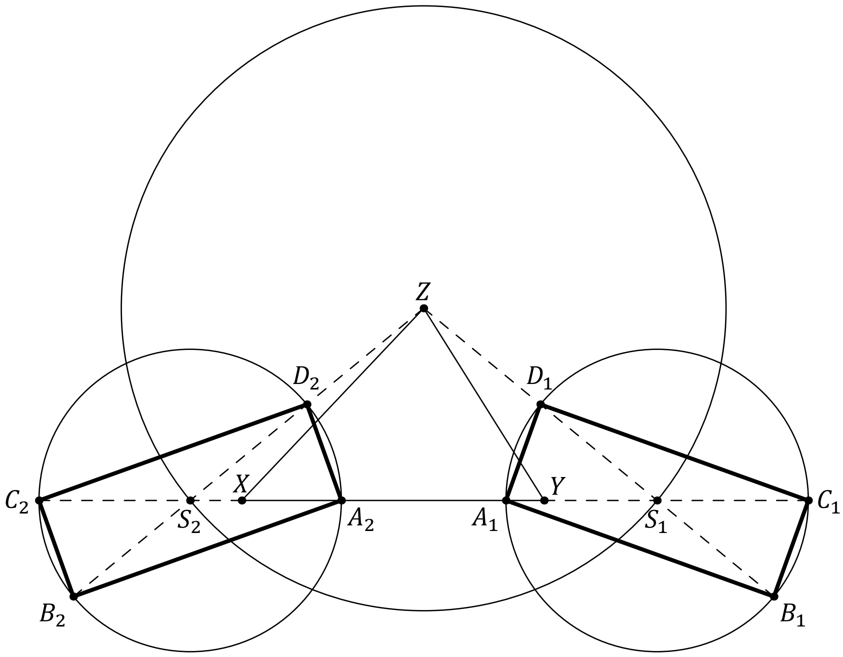

Možné stredy S sú dva, a označenie dvojíc bodov A a C, resp. B a D je zameniteľné, takže úloha má (až na značenie vrcholov) dve riešenia. Výsledné obdĺžniky sú navzájom zhodné.

Poznámka:

Z podmienky o obsahoch trojuholníkov ACZ a ABC plynie, že body B a D ležia na rovnobežkách s priamkou XY, ktoré sú v polovičnej vzdialenosti od XY ako bod Z. Týmto postrehom je možné nahradiť nìektoré kroky v konštrukcii.

Hodnotenie:

- 1 bod za odvodenie $|BD| = 8$ cm;
- 2 body za odvodenie $|SZ| = 8$ cm;
- 1 bod za odvodenie polohy bodu D, resp. B (rovnobežky v polovičnej vzdialenosti, resp. kružnica);
- 2 body za konštrukciu oboch obdĺžnikov a jej popis.

Diskusia o počte riešení nie je nutná na zisk plného počtu bodov.

- vydali: Slovenská komisia MO a NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže
- autorka z SK MO: Erika Novotná
- recenzenti: Erika Novotná, Stanislav Krajči
- preklad: Erika Novotná, Stanislav Krajči